

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 678. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868090080/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Aar er den røde Skillelinje, der literært som politisk deler vort Aarhundrede og sætter Tidsskel. Det var et Jubelaar, som det, den gamle hebraiske Lovgivning indstiftede for hvert 50de Aar, det, paa hvilket der skulde «stødes i Basuner i det hele Land», det, som skulde «holdes helligt» og i hvilket der skulde «udraabes Frihed i Landet for alle dem, som bor i det» (3. Mosebon 25, 8 ff.). Det var — dette Aar med sin hurtige Puls, med sin Alt beherskende Ungdommelighed — ligesom hint bibelske Glædesaar et Generhvervelsens, et Indløsningens Aar, hvor «de, som var solgte, løskøbtes». Der er endnu den Dag idag Ungdom at øse af dets Martsdage, Erfaring at hente af dets Novemberdage.

Det er Jubelaaret, Sørgeaaret, Grænseaaaret.

XXX

Det er et stort Maleri, som under Studiet af de mod Datidens Samfund stridende, tilsidst oprørske Følelser og Tanker i Tyskland fra 1815 til 1848, har oprullet sig for vort Blik. Vi ser Metternichs Aand i dens Aandløshed ruge over Østerrig og det tyske Rige. Vi har fulgt den aandelige Bevægelse fra den første Gang giver sig Udtryk ved Wartburgfesten 1817; vi har set, hvorledes Kotzebues Mord foranlediger Forfølgelseskrigen mod Frisindet og indvarsler en langvarig, hensynsløs Reaktion og Undertrykkelse. Under Paavirkning af denne Strømning bliver Goethe opfattet, prist eller angrebet som frihedsfjendsk Rolighedselsker, og den tyske Filosofi under Hegels Varetægt konservativ, om end paa tvetydig Maade. Den utilfredse Grundstemning kommer stænktvis til Orde hos Digtere som Chamisso, Platen og Heine, men i Almindelighed er Tilstanden Nedslaaethed, gennembrudt af Selvironi. I denne Stillestaen falder Efterretningen om Julirevolutionen 1830 og virker elektrisk paa den offentlige Bevidsthed, giver Forfatterne og Digterne nyt Mod og en ny Be-aandelse. Erindringen om Byrons Liv og Død føjer sig harmonisk til dette Indtryk, og den polske Opstand vækker Medfølelse og Begejstring trods Tysklands Andel i Polens Undergang som Magt. Börne bliver den fremragende Talsmand for Frihedsideerne i Politiken, holder Kærligheden til Frihed og Ret vedlige, viser sig

som et Mønster ved Karakterens Fasthed og Overbevisningens Alvor, men lægger et barnligt og troesivrigt Gladsyn for Dagen, der røber, at han ikke har noget af et Statsmands-Naturel. Hos Heine, Tidsalderens største Digter, dirrer alle dens sjælelige Fibre. I ham udvikler sig af Romantikens Svøb den moderne Poesi; i Erotik, i Naturgengivelse, i politisk, social og religiøs Følemaade, i malerisk, digterisk og satirisk Stil er han det moderne Menneske; fremfor Nogen — som det fremhævedes — egned til at binde an med det moderne Liv i dets Haardhed og Hæslighed, dets Ynde og Uro og Rigdom paa skærende Kontraster. — Paa anden men dog beslægtet Vis danner samtidigt Immermann med sit ypperste Arbejde Overgangen til en mere naturtro Kunst end Fortidens.

Julirevolutionen havde imidlertid ikke blot forandret den literære Stemning og Tone, men forandret den Hegelske Filosofis Grundpræg. Den fortolkes fra nu af som et af de stærkest indgribende Elementer i Livets Omformning; Ungdommen drager reformatoriske eller oprørske Følgeslutninger af den ved sin Død saa konservative Mesters Lære. Og nu fremtræder under Indtryk af Julirevolutionens Efterdønninger og Hegels Filosofi og Goethes Poesi, der opfattes som en kristendomsfjendelig Magt, med Heine og Börne som Mestere, med George Sand og Rahel som Muser, en Gruppe unge Forfattere, der snart betegnes som det unge Tyskland. De vil sammensmelte Literaturen og Livet, de attraar en Opløsning af den herskende Religions- og Moralvedtægt, attraar friere Former for de to Køns Forening og Adskillelse, og en ny Art Fromhed overfor det af Guddommen gennemtrængte Verdensalt.

Da Menzel i 1835 angiver dem for Statsmagten, bliver dette Signalet til en ny Række Forfølgelser mod alt hvad man i Daitiden henførte under Begrebet Bevægelseslitteratur. Kun faa af den unge Slægts Personligheder viste sig under disse Prøvelser som Karakterer. Men under Forfølgelsen udviklede sig saavel de større Talenter (Gutzkow) som de mindre (Laube osv.) og den hele Skare af deres Efterfølgere. Man frembringer Arbejder, som i forskellige Former nøje afspejler Tidsalderens Forhaabninger og Kampe, Personlighedernes Tanker og Følelser, Fristelser, Fejltrin og Sejre.

Dog det som i Aarene 1830 til 1840 dybest nede er foregaaet i tyske Sind, det er at Goethes Verdensanskuelse og Poesi,